

وضع غذا خوب نیست / غذاهای قاچاق در سوپرهای شمال پایتخت

“وضعیت غذا خوب نیست”؛ این جمله‌ای است که این روزها به صراحت از سوی مسئولان سلامت کشور گفته می‌شود تا شاید گفتنش راه چاره‌ای باشد برای کنترل قاچاق و تقلب در حوزه غذا.

به گزارش خبرنگار «سلامت» خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، در دولت یازدهم موضوع سلامت و امنیت غذا مورد توجه و تاکید وزارت بهداشت قرار گرفت؛ تا جایی که شورای سلامت و امنیت غذایی به ریاست رئیس جمهور برگزار شد و در جلسه اخیر این شورا تصمیمات مهمی در زمینه فرآورده‌هایی چون لبنیات، روغن، نمک، آب‌های آشامیدنی و... گرفته شد.

از سوی دیگر موضوعی که همواره مسوولان حوزه سلامت کشور را نگران می‌کند، بحث تقلب و قاچاق در محصولات غذایی است. بطوریکه وزیر بهداشت اقدام به تقلب در این حوزه را به نوعی راهزنی تشبیه کرده و می‌گوید: موضوع غذا بسیار نگران کننده است و باید به این حوزه توجه ویژه‌ای داشته باشیم؛ چراکه ارتباط مستقیم غذا و سلامت انکارناپذیر است.

در عین حال مسوولان وزارت بهداشت بارها از عدم تناسب میان احکام قضایی با جرم متقلبین و متخلفین حوزه غذا در کشور گلایه کرده‌اند و

دستگاه قضایی را در برخورد با متخلفین حوزه سلامت غذا در بسیاری از موارد غایب دانسته‌اند. بطوریکه وزیر بهداشت بارها اعلام کرده است که "باید درباره سلامت غذا به صورت قاطع برخورد کنیم؛ چرا که اگر برخوردمان بازدارنده نباشد کاری از پیش نمی‌بریم. بنابراین حتما باید احکام صادره بازدارنده باشند و با کسی که تقلب می‌کند و به مواد غذایی سم اضافه می‌کند، به صورت قاطع برخورد شود."

هاشمی همچنین به صراحت گفته "برخی دستگاه‌های نظارتی به جای اینکه به ما کمک کنند، سنگی هم به پای سازمان غذا و دارو می‌بندند. از طرفی به نظر می‌رسد که اگر احکام صادر شده برای متخلفین متناسب با جرم باشد، طبیعی است که سلامت مردم بیشتر حفظ می‌شود."

در عین حال وزارت بهداشت تنها در ایستگاه نقد عملکرد قوه قضاییه و سایر دستگاه‌های نظارتی، در این حوزه متوقف نمانده است، بلکه با تلاش یکی از بازوهای مهم اجرایی‌اش دست به کار شده و جهت کنترل قاچاق و تقلب در این حوزه بحث سامانه رهگیری و کنترل اصالت را پیش می‌برد. در این زمینه سازمان غذا و دارو وعده داده که تا پایان امسال این سامانه در حوزه محصولات و فرآورده‌های غذایی هم به سرانجام برسد.

علاوه بر این طرح، بر اساس برنامه "چراغ راهنمای تغذیه" نیز که از ابتدای دولت یازدهم و جهت ارتقاء سلامت فرآورده‌های غذایی کشور کلید خورد، صنایع غذایی مکلفند، برچسب راهنمای تغذیه‌ای را که حاوی سه رنگ سبز، قرمز و زرد است و میزان سلامت هر فرآورده را نشان می‌دهد، بر روی محصولاتشان نصب کرده و فرآورده‌هایشان را در سطح استان‌های تعیین شده ارتقاء دهند.

طبق گفته دکتر رسول دیناروند، رئیس سازمان غذا و دارو تاکنون تعداد فرآورده‌های غذایی که این نشانگر را استفاده کرده‌اند از ۵۵ درصد عبور کرده است و وی قول داده تا پایان شهریور ۹۵ تمام فرآورده‌های غذایی کشور که مشمول درج چراغ راهنما هستند، آن را نصب کنند.

در این زمینه دکتر بهروز جنت، مدیرکل نظارت بر فرآورده‌های غذایی، آرایشی و بهداشتی سازمان غذا و دارو درباره میزان و چگونگی تقلب در حوزه غذا، به خبرنگار ایسنا، می‌گوید: تقلب در همه دنیا و در همه حوزه‌ها وجود دارد. در حال حاضر یکی از تجارت‌های مجرمانه دنیا "تقلب" است و حتی از تجارت اسلحه، مواد مخدر، اعضای انسان و... نیز

حجم بیشتری را به خود اختصاص می‌دهد.

وی با بیان اینکه درصد موفقیت کشورها در کنترل تقلب بر اساس نظارتی که انجام می‌دهند، متفاوت است، می‌افزاید: در کشور ما در دوره‌ها و شرایط اقتصادی مختلف، میزان تقلب‌ها افزایش یا کاهش یافته است. برای مثال زمانی که دسترسی مردم به یک محصول خاص کاهش می‌یابد، از آنجایی که نیاز مردم حذف نمی‌شود، بنابراین میزان تقلب آن محصول افزایش می‌یابد. بر این اساس تناسب میان تامین، مصرف و نظارت ارگان‌های نظارتی میزان تقلب را متغیر می‌کند.

جنت ادامه می‌دهد: در حال حاضر ایران مانند سایر مناطق دنیا، در بحث مبارزه با جعل و تقلب به شدت فعال است. بطوری که اکنون دکتر دیناروند، رئیس سازمان غذا و دارو به عنوان رئیس کمیسیون مبارزه با جعل و تقلب در سازمان جهانی بهداشت منصوب شدند و این موضوع به دلیل عملکرد خوب ایران در این حوزه بوده است. بطوریکه کشور ما در نظارت بر حوزه غذا و دارو حرف برای گفتن داشته و با همین اقدامات نظارتی به این جایگاه رسیده‌ایم.

شناسنامه‌دار کردن محصولات غذایی

مدیرکل نظارت بر فرآورده‌های غذایی، آرایشی و بهداشتی سازمان غذا و دارو در تشریح اقدامات سازمان غذا و دارو در حوزه نظارت بر فرآورده‌های غذایی، می‌گوید: یکی از اقدامات ما شناسنامه‌دار کردن فرآورده‌های غذایی است که به بازار عرضه می‌شوند. یعنی ایجاد همان نظام رهگیری و ردیابی که در حال تکمیل است. بنابراین اجرای این نظام یعنی شناسنامه‌دار کردن محصولات غذایی و تعیین اینکه این محصول از کجا آمده و توسط چه کسی تولید و عرضه می‌شود. بر این اساس راه‌اندازی این سیستم می‌تواند منجر به کاهش تقلب در حوزه غذا شود و به نوعی بازدارنده است. زیرا فرد قابل پیگیری است.

وی با بیان اینکه اقدام دیگری که باید انجام شود، تست و کنترل محصولات است، می‌افزاید: به این صورت که در یک آزمایشگاه، فرآورده‌ها را تست می‌کنیم و این کار به صورت پیوسته و منسجم وجود داشته و وزارت بهداشت روز بروز خودش را در این زمینه تقویت می‌کند. به این صورت که دستگاه‌های کنترلی دقیق‌تر و اختصاصی‌تر را به کار می‌گیریم. در حال حاضر تقریباً هیچ ارگان نظارتی در کشور و در مقایسه با سازمان غذا و دارو از نظر سطح تحصیلاتی و علمی وجود ندارد. در عین حال وزارت بهداشت هم وزارتخانه‌ای علمی است.

بنابراین این دو اقدام باعث می‌شود که عملاً قاچاق و تقلب منهدم شده و به سطح قابل قبول برسد.

جنت درباره میزان تقلب در فرآورده‌های غذایی، اظهار می‌کند: در این زمینه هیچکس آمار درستی ندارد. البته در دنیا گفته می‌شود که میزان تقلب در کشورهای توسعه‌یافته زیر سه درصد است، در کشورهای رده دوم از نظرمقایسه‌ای پنج تا شش درصد، در کشورهای در حال توسعه مانند ایران ۱۵ تا ۲۵ درصد و در کشورهای جهان سومی بالای ۵۰ درصد است.

وی در ادامه با بیان اینکه میزان قاچاق در مواد غذایی حدود ۱۵ تا ۲۵ درصد است، ادامه می‌دهد: در این حوزه بازار تولید داخل کشور، بازار خوبی است و صنایع غذایی ما به خوبی پیشرفت کرده‌اند. برای مثال اکنون محصولی مانند ماکارونی ایران به کل دنیا صادر می‌شود. همچنین در زمینه تولید شیرینی، شکلات، قهوه، آبمیوه و... جهش صنعتی و تولیدی خوبی داشته‌ایم. به همین دلیل در این قسمت‌ها جعل و تقلب کاهش می‌یابد.

مواد غذایی قاچاق در سوپری‌های شمال شهر تهران

جنت در همین زمینه اظهار می‌کند: اما در برخی محصولات و مواد خوراکی در بعضی مناطق می‌بینیم که تقلب وجود دارد. مثلاً دیده می‌شود که در برخی سوپر مارکت‌های شمال شهر تهران محصولات قاچاق زیادی وجود دارد؛ چرا که از نظر فرهنگی در این مناطق تمایل به مصرف محصولات خارجی وجود دارد. از طرفی هم سازمان غذا و دارو در زمینه واردات برخی محصولات سختگیرانه عمل می‌کند. مثلاً تنقلات در این موارد جای دارد که به همین دلیل میزان قاچاقش زیاد است.

وی درباره بالا بودن تقلب در روغن‌ها، بویژه روغن زیتون نیز می‌گوید: در رستوران‌های اتحادیه اروپا دو برابر تولید زیتون در دنیا، روغن زیتون مصرف می‌شود. این موضوع یعنی اینکه نیمی از این روغن‌ها تقلبی است. حالا چرا در زیتون این اتفاق می‌افتد؟ زیرا از نظر فرهنگی مردم می‌گویند زیتون ماده‌ای مفید بوده، قیمت و تفاوت قیمت آن نیز بالا است. در عین حال می‌بینیم که روغن بکر و ممتاز زیتون ممکن است لیتری ۴۰ دلار باشد، اما روغن پومیس (تفاله زیتون)

هفت دلار است. حال این اختلاف قیمت انگیزه جعل و تقلب را زیاد می‌کند. از سوی دیگر هر چه محصولات بهم نزدیک می‌شوند، شناسایی جعل و تقلب در آنها دشوارتر می‌شود. مثلاً زمانیکه روغن زیتون را با پومیس مخلوط می‌کنند شناسایی آن دشوار می‌شود.

وی در ادامه صحبت‌هایش می‌افزاید: ما در سال گذشته به گمرک جمهوری اسلامی ایران پیشنهاد دادیم که تعرفه برخی محصولات مانند روغن زیتون بکر و ممتاز را به صورت فله کاهش دهد تا بتوانیم تولید داخل‌مان را حمایت کنیم و حداقل بسته‌بندی این محصول در ایران انجام شود. در این صورت هم نظارت ما بیشتر می‌شود و هم قابلیت ردیابی‌مان بهبود می‌یابد.

“تقلب” در شیرینی و شکلات خارجی بیشتر است

جنت تاکید می‌کند که البته میزان تقلب در شیرینی و شکلات خارجی، قهوه خارجی، آدامس خارجی، چیپس خارجی و... نیز به دلیل همان مسائل فرهنگی که گفته شد، بیشتر دیده می‌شود. در حال حاضر در سوپر مارکت‌ها این اجناس قاچاق دیده می‌شود.

و اما دارو ...

وی در ادامه صحبت‌هایش به حوزه دارو نیز اشاره و اظهار می‌کند: تخمین ما در حوزه قاچاق دارو زیر پنج و حتی سه درصد است. چرا که اولاً شناسنامه همه داروهای‌مان، چه وارداتی و چه تولید داخل مشخص است و در عین حال منسجم‌ترین، دقیق‌ترین و تحت نظارت‌ترین توزیع در کشور ما و در منطقه حوزه توزیع دارو است. زیرا از موقعی که دارو تولید یا وارد می‌شود تا زمانیکه به دست مصرف‌کننده در داروخانه می‌رسد، کاملاً تحت نظارت است. بنابراین از آنجایی که زنجیره آن کامل است، درصد قاچاق در این حوزه نیز به شدت پایین است.

مدیر کل نظارت بر فراورده‌های غذایی، آرایشی و بهداشتی سازمان غذا و دارو در ادامه به علت زیاد بودن تقلب و قاچاق در برخی داروها اشاره کرده و می‌گوید: علت این است که نیاز برای آن دارو وجود دارد و گاهی هم این نیاز قانونی نیست. مثلاً توزیع داروی سقط جنین

در بازار قانونی نیست و ما آن را فقط به پزشکان و بیمارستان‌های خاص و در شرایطی که پزشک تشخیص دهد که جنین باید سقط شود، ارائه می‌دهیم. حال برخی نیازهای غیرقانونی نیز در این زمینه وجود دارد که نمی‌توان به آنها به صورت قانونی پاسخ داد. بنابراین افراد برای رفع نیازشان به مسیرهای غیرقانونی می‌روند.

۹۹ درصد داروهای قاچاق تقلبی‌اند

جنت با بیان اینکه باید توجه کرد که ۹۹ درصد این موارد غیرقانونی، تقلب است، می‌افزاید: برای مثال گاهی در داروهای سقط جنین شاهدیم که به دلیل تقلبی بودن دارو، نه تنها بچه سقط نمی‌شود، بلکه ناقص متولد می‌شود. بنابراین قرار نیست که ما به نیازهای غیرقانونی پاسخ دهیم، بلکه باید مبارزه فیزیکی انجام دهیم. چراکه در این جا سیستم و نظام رهگیری و ردیابی وجود ندارد و این داروها تقلبی هستند و به صورت غیرقانونی هم مصرف می‌شوند.

وی همچنین با اشاره به موضوع تقلب در داروهای دوپینگ نیز می‌گوید: گاهی ورزشکاری می‌خواهد دوپینگ کند. بنابراین در اینجا که ما نمی‌توانیم داروی دوپینگ در اختیار افراد قرار دهیم و این نیاز هم غیرقانونی است، وقتی چنین نیازهایی ایجاد می‌شود، ما باید مبارزه فرهنگی را آغاز کنیم. برای مثال یکی از معضلات ما در گذشته و زمانی که مسابقه قوی‌ترین مردان ایران برگزار می‌شد، این بود که به شدت در این حوزه به ما آسیب زد. زیرا نوجوانی که این مسابقه را می‌دید، علاقه‌مند می‌شد که اندامش هیکلی شود. در آن زمان موارد زیادی داشتیم که به دلیل مصرف داروهای دوپینگ فوت کردند یا کلیه خود را از دست داده و یا کبدشان آسیب دیده بود. بنابراین مبارزه فقط مبارزه یکطرفه نیست، بلکه چند منظوره است. یعنی همان چیزی که مقام معظم رهبری می‌فرمایند؛ از مبدا یعنی خارج از مرزها تا مصرف‌کننده باید همه را تحت نظارت قرار دهیم.